

שביל המפעל 5, קומה 4, תל אביב

hanina.org

רביעי: 13:00-19:00

חמישי: 13:00-19:00

שישי: 10:00-14:00

שבת: 10:00-14:00

hanina חנינא

מקום לאמנות עכשווית (ע"ר)

Hanina Contemporary Art

12.9.26 - 30.7.26

אנדרס גורביץ'

חידנס במאדים

המפגש עם ציורי הטושים של אנדרס גורביץ' חושף לעינינו מקבץ של נופים מדבריים, מוכרים וזרים בעת ובעונה אחת. מרחבים צחיחים, אדמה פריכה בגוני חום ואדום ושמים ורדרדים-סגלגלים נמתחים עד קצות הנייר. בתוכם מופיעים סימנים לנוכחות אנושית: מתקן שעשועים של גלגל ענק, מערכות הגברה, צמיג עזוב הנתלה מענפיו של עץ בודד. אלה נראים לעיתים כאילו הושארו מאחור ולעיתים כאילו הגיעו לכאן זה עתה, עקורים מן ההקשר המוכר שלהם וממתינים לדבר מה שיתרחש.

את סדרת העבודות *חידנס במאדים* התחיל גורביץ' במהלך שנת 2020, לאחר שהתבטלה תוכנית חידנסי (שהות אמן) שבה היה אמור להשתתף. כחלופה לכך, גורביץ' יצר לעצמו תוכנית חידנסי פרטית בסטודיו שלו: באותו הקיץ, הוא ישב בסטודיו וצפה בדימויים המתעדים את כוכב הלכת מאדים. במהלך השנים 2020-2021 נשלחו מספר גשושיות לכוכב (ע"י ארה"ב, סין ואיחוד האמירויות), והצילומים שנשלחו מהן היו זמינים ברשת ואפילו בחשבונות אינסטגרם ייעודיים. ההתבוננות בכוכב המרוחק באמצעות צילומים "מקרוב", במהלכה של תקופה שבה אפשרויות התנועה החופשית של בני אדם בעולם הוגבלו באופן חריף, עוררה בגורביץ' שאלות אודות החיבור בין המחשבה על "שהות" אנושית וירטואלית, באמצעות הגשושיות והרובוטים על גבי אדמת הכוכב, לבין המאפיינים של "שהות אמן": מה בעצם פירוש המושג "שהות" במקום כלשהו? האם האדם חייב להיות נוכח באופן פיזי כדי להרגיש חלק ממקום? מה קורה לתודעה שלנו כשכל מקום אחר - ואפילו סביבת החיים המיידית שלנו - נותרים מחוץ לטווח האפשרויות?

במהלך השנים, גורביץ' יצר לעצמו מאגר דימויים של הכוכב, שכלל גם צילומים של גשושיות קודמות שנשלחו אליו לפני 2020, ואליהם הצטרפו תצלומים של מכתשים מרחבי העולם וצילומים מדבריים מקומיים שצילם גורביץ' בעצמו. מאגר הדימויים הזה שימש בסיס לעבודות בתערוכה, כאשר החיבור בין המקומות מטשטש את ההבחנה ביניהם ויוצר מרחב שאינו שייך לגמרי לכאן או לשם: מאדים אינו מופיע בעבודות כיעד עתידי או כהבטחה לחיים במקום אחר, אלא כנקודת מבט: מרחק ספק מדומיין, ספק ממשי, שממנו אפשר להתבונן מחדש בעולם האנושי, בהרגלים ובדימויים שהוא מייצר.

את הנופים השונים הקרין גורביץ' על גביי ניירות בקשת רחבה של גדלים. באמצעות טוש דיו סיני, הוא יצר אלפי קווים קצרים וצפופים העוקבים אחר תוואי הקרקע, מתפתלים, נערמים ונשחקים זה לצד זה. הקווים המרובים מייצרים משטחים המזכירים מפות טופוגרפיות, אך גם דומים לרקמות גופניות של עור, שריר ובשר. גורביץ' מדמה את הפעולה הגופנית, העמלנית של הציור בטוש לפעולת הזרוע של רכב החלל הרבובטי המשוטט על אדמת מאדים: הפעולה החזרתית והסיזיפית הופכת את גופו של גורביץ' למעין "מדפסת" המייצרת את הדימוי באמצעות הטושים המשמשים כדיו. כמו במדפסת, גם לטושים יש נקודת סיום: הדיו מתרוקן, הצבע דועך ולבסוף מתכלה. כך נרשם בתוך הציור לא רק הנוף המתואר בו, אלא גם הזמן והתנועה שהושקעו ביצירתו שמביאים בסופו של דבר ל"מות הטוש".

בתוך המרחבים הריקים כמעט מאדם, החפצים השונים מקבלים נוכחות מעוררת תהיה. הם מעידים על משחק, על בילוי, על מוזיקה ועל תנועה, אך הפעולות עצמן אינן מתקיימות. הגלגל הענק עומד ללא קהל; מערכות הסאונד מופיעות בתוך ציורים שאינם יכולים להשמיע קול. המתח שבין הפוטנציאל לפעולה לבין הדממה של הדימוי מלווה את הסדרה כולה. הקשר של העבודות לעולמות הסאונד והמוזיקה מגיע גם מתוך הדימויים עצמם (מקלט רדיו, מערכת רמקולים, עמדת דיג'יי), אך גם החיבור התרבותי בין הנופים הפתוחים לבין עולם הרייבים ומסיבות הטבע. ההתייחסות הצלילית מוטמעת גם בתוך תהליך העבודה עצמו: מתוך מגע הטושים על הנייר מייצר גם סאונד עקבי וקצבי, אך המלודיה שנוצרת תוך פעולה מותירה רק חותם חזותי על גבי הנייר.

בתערוכה הנוכחית, לראשונה בעבודתו של גורביץ', הציור גם עוזב את הקיר ונכנס אל המרחב הממשי. עבודה רחבת ממדים נפרשת על רצפת הגלריה; חלקים ממנה מורמים ונמשכים כלפי מעלה, כמו שכבה המתקלפת מעל פני השטח. הנוף, שעד כה נבנה באמצעות קווים כאשליה של עומק וטופוגרפיה, מקבל גוף. הנייר מתקפל, מתרומם ותופס נפח, והציור הופך לסביבה מרחבית, שניתן לנוע סביבה. המעבר מן הקיר אל הרצפה מאתגר גם את נקודת המבט: אי אפשר עוד לעמוד מול הנוף ולהביט בו ממרחק; הוא נמצא באותו מרחב שבו נמצא הנוף. פעולת הקילוף חושפת את צדו האחר של הציור ואת מה שהוסתר מתחת לפני השטח, ומחזירה אל העבודה את הדימוי הגופני שמתקיים בה מלכתחילה: פני הקרקע כעור, הקו כחריץ, והשכבה העליונה כמעט כרקמה שניתן להרים ולחשוף.

המרחק שמציעה *ריזנס במאדים* הוא, בסופו של דבר, מדומיין: ככל שהמבט מתרחק מכדור הארץ, כך הנופים של גורביץ' מחזירים אותנו אל הנוף, אל החומר ואל הפעולות האנושיות המוכרות ביותר. המרחק הזה מסקרן את גורביץ', כמי שבעצמו היגר ממדינה אחת לאחרת, ביחס לאפשרות של המין האנושי להתבונן על עצמו, ולפענח את הדפוסים התרבותיים שלו. אולי בשל כך, גם במרחבים הציוריים שלכאורה ריקים מקיום אנושי, נדמה לנו שמשוהו כבר התרחש – או שמשוהו עומד להתחיל.

הגר רבן

יולי 2026